

გაზეთის ფასი

226

ხალის-მოწყობა მიიღება:

ქრონოსი

თვილისში — „დროშის“ რედაქციის კანონიერი მფლობელი ქ. შილოს და კამ. სტამბაში, ხანის ქუჩაზე, ბუთოვის სახლში თვილისის გარეშე მცხოვრებთათვის ადრესი: **Въ Тифли. Въ контору редакціи грузинской газеты „ВРЕМЯ“.**

ქუთაისში — ლ. ლ. ლ. ა. ს. ა. ნ. — პოლიციის ქუჩაზე, მელონ პალიცის სახლში.

ქუთაისში ორი თვის განმავლობაში შეუძლია უკანვე მიიღოს თავის ხარჯით სტატია, რომელიც გამოგზავნილი იყო „დროშაში“ დასაბუქდათ, მაგრამ, რომლისმე მიზეზისა გამო, არ დაბუქდა.

თუ აუთილებელი საქართვებ მოითხოვს, რედაქცია შეძლებს გამოგზავნილ სტატიასა და ისე დაბუქდს გაზეთში.

საკრლიტიკო და სალიტიერატურო გაზეთი.

წელიწადი მახუთია.

შინაბარსი:
 ანგარიშ ცნობები. — პოლიტიკა: ანგარიშ, —
 — იტალია, — ისპანია, — ამერიკა, — ტელე-
 გრაფია, — სამოსამართლო ქრონიკა, — სხვა
 — ლექსები: სილერა და ჩემს სანეტაროს.
 — ტორნი: მეტროპოლი და მისი გუდა, — ბიბლიო-
 გრაფიული განცხადება.

შინაგანი ცნობები:
 კორესპონდენტი იწერება, რომ
 იმპერატორს მოგლიან პეტროვსკი-
 ცენტრისთვის.

თვის 21-ს ქაქასის ტენიკურ სა-
 გარეშე უნდა ყოფილიყო ლაპარაკი
 რომ კვირაობით ხელისუფლებისათვის სწავ-
 ლის მიზნით ნამესტნიკი მოხდა გუშინ
 მარტს ნაშუადღევს ხუთის ნახევარზე
 თვის 21-ს ქაქასის ტენიკურ სა-
 გარეშე უნდა ყოფილიყო ლაპარაკი
 რომ კვირაობით ხელისუფლებისათვის სწავ-
 ლის მიზნით ნამესტნიკი მოხდა გუშინ
 მარტს ნაშუადღევს ხუთის ნახევარზე

ხალხი უკლებლის გამართვაზე, ანუ რომელი-
 ნიც გამართულნი არიან იმათ მდგომარეობა-
 ზე ლაპარაკი თითქმის არა ყოფილა. ამისა-
 გამოთ ტენიკური საზოგადოება დიდა პატი-
 საცემ საქმეს იწყობს, რომ მდებარე ხალხის
 განათლებას უზრუნველყოს. საზოგა-
 დოთ ტენიკურმა საზოგადოებამ ჩვენს მსწავ-
 ლულთ საზოგადოებათა შორის დაიკარა პა-
 ტივისცემის ღირსი ადგილი და იქნება მართ-
 ლადაც ბევრად შეუდგეს ამ სასურველს
 საქმესა.

მაგრამ აქ იმედთან ისიც უნდა გამოვთქვათ,
 რომ ეს სახალხო სწავლის საქმე ძალიან დიდს
 სიბეჯითეს, ენერჯიას, დიდს შრომას მოიხრეს
 და დაბრკოლებებს ბევრს შეხვდება. მოვი-
 გონათ ის მდგომარეობა, რაც გამოი-
 რჩეს რუსეთშია და ჩვენშია კვირის უკლ-
 ებმა და სახალხო განათლებისათვის დაწე-
 სებულ სასწავლებლებმა.

სწავლის საქმეობა დიდა: ხალხი ძალიან
 კარგათა ჰგონობს ამ საქმეობასა და ვისაც
 ცოტადენი ღონისძიება აქვს ქალაქშია და
 სოფლებშია თანის შეილს ასწავლები-
 ნებს. ჩვენ სოფელში გენიანხავს, რომ შორი-
 დან გადმოვარდნილი მოჯამაგირე შეილს ფუ-
 ლით ასწავლებინებდა წიგნსა. ქალაქში ამ-
 ქამათ თუმცა ბევრი სასწავლებლებია, მაინც
 კიდევ ცოტაა და ლარბ, უქონელს ხალხს
 არა ჰყოფნის და სწავლის საქმეობასარ უკმა-
 ყოფილებს. მაგალითად: სომხის საყდრის უკლ-
 ები ბევრია, მაგრამ მაინც ხალხის ძალიან

ნაკლებ ნაწილსა ჰყოფნის. სახელმწიფო და
 სასულიერო სასწავლებლებში დანიშნულ
 რიცხვზე მეტის მიღება შესაძლებელი არ
 არის. მაშასადამე, რადგან სასწავლებლები
 ცოტანი არიან, საზოგადოებამ უნდა იფიქ-
 როს ამის თაობაზე, თვითონ უნდა გამარ-
 თოს თავისი უკლები. ამ შემთხვევაში ტენ-
 ნიკურ საზოგადოებას შეუძლია აღძრას სურ-
 ელი და უწინამძღვროს სასწავლებლების გა-
 მართვაში და არ დაქმდეთილდეს მხოლოდ
 ერთის ლაპარაკითა და მშენიერის აზრების
 წარმოთქმითა. იმედს ექიანებთ რომ ეს ას-
 რე იქნება.

ამ საგანზე შემდეგ კიდევ ვილაპარაკებთ.

მზურგეთიდან იწერებინ „ქაქაზში“
 მარტის 15-ს, რომ ბუჩიის ძველ სატახტო
 ქალაქში არის მარტო ერთი სამკლასანი
 სასწავლებელი. ის არის ბუჩიის უკლა, გიმ-
 ნაზი და უნივერსიტეტი. სწავლის მოსურ-
 ნენი ბევრი არიან და თან და თან უფრო და
 უფრო ემატებიანო. მაგრამ უადგილობისაგა-
 მოთ ბევრი ყმაწილი ვერ მიუღიათ. ამ ქა-
 მათ მოსწავლენი არიან ას ოცი სული. ამ
 სასწავლებელიდან გამოსულებმა იციანო საქ-
 მათ რუსული წერა-კითხვა და ლაპარაკი კი
 ცუდათაო. მოსწავლე ყმაწილების დიდი ნა-
 წილი მიკიტნებთანა დგანან. რაც საქარო
 არის: ქალაქი ანუ წიგნი ძალიან აკლიათ;
 მაგალითად რთნ კაცს ერთი წიგნი აქვსო.
 მსწავლელები სწავლობენ მარტო კლასის დროს
 და დანარჩენს დროს უქმათ ატარებენ. ბევრ-

ჯერ მშობლების უზრუნველობაც არისო ამა-
 ების მიზეზიო.

„ქაქაზში“ იწერებინ შოთიდან მარტის
 15-ს, რომ იქ გაუხსნიათ ქალების სასწავლე-
 ბელი და პანსიონი. აქამდინ სამეგრელოში
 ქალების სასწავლებელი არ იყო და ამ მხრით
 მდლობას უძღვის კორესპონდენტი პანსი-
 ონის გამხსნელსა, რასაკვირველია, კეთილი
 საქმეა, თუ რიგინათ ასრულეს პენსიონის
 მოთავეებმა თავისი ეალი და ისეთი სწავლა
 მისცეს ყმაწილს ქალებს, როგორც ქეშმა-
 რიტი და გონიერი აღზრდა მოითხოვს; ესე
 იგი, თუ ექვე-თამაშობას, ფორტოპიანოს
 წკარუნს და ქარაფუტულათ საგნების სწავ-
 ლას არ გამოუდგებიან, არამედ ბევრის და
 მტკიცე ხასიათის გახანას, გონების გამდი-
 რებას, კეთილგონობას მისცემენ ნორჩ მო-
 სწავლეებს, მაშინ ქეშმარიტად სასიამოვნო
 იქნება ყველასთვის ამ სასწავლებლის გამარ-
 თვა. ჩვენში ყოფილა იმ გვარი მაგალითები,
 რომ პანსიონები ევაგებისა და ქალებისა
 გამართულა; მაგრამ ბოლოს კეთილი წაყო-
 ფის მაგიერათ, უფრო ბოროტი შემოუტანია
 ჩვენს ცხოვრებაში. ამ პანსიონებზე ერთხელ
 ლაპარაკიც იყო გაზეთს „ქაქაზში“. მაინც
 ღმერთმა ინებოს კეთილი ჩვენ დედამამისა-
 თვის! პანსიონის გამხსნელი არისო ვინღაცა
 ც—ის ცოლი, რომელსაც ორი თავისი ქალი
 თანამშრომელათა ჰყავსო. მსენი მოსულან
 მდესსიდან, და გამოცდილები არიანო, რა-

ფელეტონი.

მეორე და მისი გუდა.

დაუჯარ ჩემო ქამანა,
 წინა ბიორგამი დაგზანქა!..

ქალის დიდმარხვის მეოთხე კვირაში და-
 ნამდვილი დიდმარხვობა. სა ღრუბ-
 მოიცვა, თითქოს ქალაქმა შავი მონო-
 კაბა ჩაიცვაო. მსეც ბერობის ნიშანია
 შეხება დიდმარხვის მხურვალე ლო-
 მის ნიშნებიც ბევრი იყო: მცხოვრებ-
 სახლებში კარები ჩაკეტეს; თითო
 კაცს გარდა ქუჩებზე არაინ სჩანდა,
 კი დაღვრემილები და წარბ-შეკრულე-
 ლოდნენ, — ეტყობოდათ, რომ ძველ თა-
 ვადებს იგლოვდენ. შუაღუთა წინა ქა-
 ლე-და-ღამე თავსა ჰსდიოდა. მინ იცის,
 ბუნებაც თანა-უგრძობდა კაცის გლო-
 მის იცის, იქნება ეს დაწყნარებული ქუ-
 წივაც იმის მხურვალე ედრების ნიშა-
 თოს. ზეციერო მამაე, ამდენი ხნის ჩვენი
 საღვთობა მხვერპლათ შევიწრო და დაცე-
 მად კელაე აღგვადინე!... — მს არის ჩვე-
 დიდმარხვის ლოცვა. იქნება ბუნებისაგან
 მოვლენილი წვიმაც ამას ლადად-
 ვაგზან იცის!..

გაზეთმა გაშვებით იყოს, და მართლაც ამ
 თვილისის ქუჩებზე საშინელი ლაფი
 აღდგამისათვის რომ არ გდომებო-
 ლცვა, ქუჩების გაშრობისათვის მაინც
 შეუბოდი ღმერთს.

ჩვენი ახალი ქალაქის გოლოვა (თავი) დი-
 დი სუფთობის მოყვარე კაცი ბძანებულა;
 დღე და ღამე სულ იმის ფიქრშია, რომ ქა-
 ლაქის ქუჩები სარკესათ დააკამპოს; მაგ-
 რამ რამდენათაც უფრო ბევრს ბანენ და რე-
 ცხენ ამ ჩვენს დედა ქალაქს, იმდენათ უფრო
 ბევრს ჰუქუს და მტვერს იჩენს. საკვირველია,
 საიდგან გროვდება ამდენი ტალახი და ლექი!
 მაგრამ, უკაცრავათ, მკითხველო, მე სულ და-
 მავიწყდა, რომ თვილისი საქართველოს ნა-
 დაგზე დგას. მოგეცა სიცოცხლე, ეს ქვეყანა
 ამ სიკეთით მდიდარი იყოს და ჯერ კიდევ
 ბევრ დღე-და-ღამეს გაატარებენ უძილობით
 იმის მგელნი, სანამ გაალოდნენ ამ უებარ
 ჭირნახულს. ამ საგანზე ტენიკურ საზოგა-
 დოებაშია დიდი სამეცნიერო გამოძიება გა-
 იმართა. როგორც გაზეთი „ქაქაზში“ გვაცნო-
 ბებს, ტენიკური საზოგადოების წევრებმა ბე-
 გრი ილაპარაკეს და დიდი მახვილ გონებია-
 ნობა იხმარეს, რომ მოგონათ მტვერის მომ-
 სობი მანქანა, მაგრამ ჯერ კიდევ ვერა მო-
 იგონეს რაო.

ბინტოებს რომ ეკითხე, იმათ *) მითხრეს,
 *) მეტროპოლის ამბავი როგორც მოგვსენებათ, თუმცა
 გაზეთების რედაქტორებთან დიდი მეგობრობა მაქვს და
 ჩემი ჭორის გულ უფრო იმათგან მოგონილი ამბე-
 ბით არის გაესტეული, მაგრამ რა ექნა, უნდა გავიტყუ-
 დეთ, — მართლის მოყვარებმა კინტობთანაც დამამობი-
 ლა. ჩემის აზრით, ამ ხალხში უფრო ბევრი ნამდვილი
 ამბები იპოვებინ და რადგან მე, ვითარცა მეტროპო, სი-
 მართლის მოყვარეობა დიდი მაქვს, ამისთვის გაზეთებ-
 ში რასაც ამოვიკითხავ, მაშინვე კინტობებს მიგზარავ
 და იმათაც ვეფხვებ ესა და ეს ამბები მართალია თუ
 არა. ისინიც, რასაკვირველია, ან დაგთანხმებიან ხოლ-

„ქაქაზის“ გაზეთს ტყუილი უცნობებია. ჩვენ
 იქ არ ვიყავით, როცა ტენიკური საზოგადო-
 ების წევრებს ლაპარაკი ჰქონდათ მტვერის
 მომსობელ მანქანის მოგონებაზე!... რო-
 გორ არ მოიგონეს, ის კი არა ისეთი ჩარხი
 გამართეს, რომ ერთი დატრიალებით არამც
 თუ თვილისის ქუჩის მტვერს გააქრობსო,
 მეტის მეტი დიდი მეცნიერობით დამტვერი-
 ნებულს კაცის ტენსაც კი გასწმენდასო; მა-
 გრამ როცა იმ ჩარხს მართავენო, სტოლზე
 უეცრად ფერია **) შეხტა, ჩარხის საბრუნე-
 ბელი ჭახრაკი მოიტყა, გაფრინდა და შავ
 ზღვაში ჩააგდო. სანამდის ამ ჭახრაკს ზღვი-
 დგან არავინ მოიტანს მანამდის ჩარხის აბრუ-
 ნებასაც არა ეშველება რაო.

ამბობენ შავ ზღვას იქით მარმარილოს
 ზღვა არისო, იმას იქით საშუალო ქვეყნის
 ზღვა და ამ ზღვის იქით უკიდო და უძირო
 უკიანო. ამ უკიანეში ერთი კუნძულია და
 იმაზე ცხოვრობენ ისეთი კაცები, რომ იმათ-
 თვის ზღვაში და ხმელეთზე სიარული ერთიაო.
 შევზღვაში ჩაგუბული ჭახრაკის პოვნა იმათს
 მეტს კაცს არ შეუძლიანო; სანამდის იმ ხალ-
 ლე, ან არა და ხელს დაკარგენ ჩემ ჭორის გულსა,
 ცხლაე თავი მოხსენი და სულ ერთიანათ გაუშვი, რი-
 თაც ეგ გულა გაგიბერავს; — ეგ ამბები სულ ტყუილიაო,
 ჩვენი ჭორებით ვაბრე, — ჩვენი უფრო მართალიაო. მეც
 მეტი რა ლინე მაქვს, უნდა დავმორჩილოდ ხოლმე იმათ
 ბძანებას, რადგან ღმერთს იმათიენ კი ნახარდი მუშ-
 ტები მიუცია და, თუ უარი გავებდე, გულსაც გამიხეთ-
 ქენ და გვერდებსაც დამილწვენ. მოდი და ნუ დამორ-
 ჩილდები! ძალა აღმართსა ხნავს, ჩემო მკითხველო, და
 სიმართლაც იმის ხელში!

**) შერია ჩვენს ძველს მწერლობაში ფრინველათ
 არის გამოყვანილი, რომელსაც კაცის ბუნება და ჰქუა
 აქვსო.

ხიდგან ვინმე არ გამოჩნდება, მანამდის არც
 იმ ჩარხის აბრუნება შეიძლება და არც მტვე-
 რისა და ქუჩის მოსობა მოხერხდება ჩვენს
 ქვეყანაში. — ჰა, ჰა, ჰა, ჰა! — მოდი და ნუ გა-
 გეციებება ამისთანა ზღაპარ-სიტყვაობაზე, მაგ-
 რამ რა ღონე მაქვს, რომ არ დავიჯერო, კინ-
 ტოს მუშტი ძლიერია!... ადრე ეშველათ კინ-
 ტოებს, ადრე ჩვენ ლექის გაცლა გველირსოს!..

შუშის წინ ერთ ჟურნალში ჩახედე და იქ
 ეს ეწერა: „ჩვენს განათლებაში ბევრი სინა-
 თლეა თუ არაო? ამ კითხვამ ძალიან დამა-
 ფიქრა: ეს რას მიედ-მოედება-მეთქი, თუ გა-
 ნათლებია, უეჭველათ იმდენი სინათლე უნ-
 და ჰქონდეს, რომ კარგათ გამანათლოს, თუ
 არა და სიბნელეში ვყოფილვარ, და ის იქნე-
 ბა-მეთქი. თუმცა, როგორც ზემოთ მოგახსენ-
 ეთ, ჟურნალების და გაზეთის გამოცემლე-
 ბის დიდი პატივის ცემა მაქვს, მაგრამ ზემო-
 ხსენებული სტრიქონი რომ წავიკითხე, ცოტა
 არ იყოს, თავში იქვი შემივიდა იმის დამწერ-
 ზე: იქნება ჰუას გადაამეტა და ჰუა მეტო-
 ბაში მოუვიდა ამისთანა სიბრძნის წამოსრო-
 ლა-მეთქი. მოდი ჩაეყვები ამ ჟურნალის ფურ-
 ცელს, იქნება აუხსნელი შემდეგით ახსნას-
 მეთქი. მართლაც, კითხვამ სამშვიდობო გზაზე
 გამიყვანა. მწერალს აღუწერია ერთი შრუ
 ქალაქი, რომლის მეზავსიც ბევრია ამ ჩვენს
 კურთხეულ დროში. თურმე იქ დიდი ხნიდ-
 გან ქალების გიმნაზია გაუმართაუთ, სადაც
 იზრდებიან იმ კუთხის ახალგაზდა ქალები.
 მწერალი განიხილავს საფუძვლიანათ სწავლე-

დგანაც იქაც ქალების სასწავლებელი ჰქონი-
ათ. მართი ეს არის ამ კორპორაციონის უც-
ნაურობა: რას ანუწელიან ამ სასწავლებელში,
არ ამბობს. ეს საჭიროა საქმეა, რომ ვიცო-
დეთ; მეორეც გამმართების გეარს არ აცხ-
დებს და ერთი ასო დაუსვამს ს. მერ მიხე-
დარვართ, რა მიზეზია გეარის გამოუცხადებ-
ლობისა? ხომ სასურველია, იმ სასწავლებელ-
ში ბევრი მოსწავლენი იყენენ? საჭიროა ხომ,
რომ იცოდნენ მშობლებმა, ვის აბარებენ თა-
ვის შვილებსა? ეს თქვენმა მზემ კი პროვი-
ციული ოხუჯობაა! მაგრამ ვინ იცის? იქნება
ისეთი კაციც არიან ქვეყანაზე, რომ პანსი-
ონის გამმართების სახელის გამოცხადება
სათაკლო რამა ჰგონათ?

ბაქოდაც იწერებოდა „ძაქაში“, რომ იქ
პირობენ ვაზეთის გამოცემასა რუსულად და
თათრულად; სახელი ვაზეთისა „ბაქოს შურ-
ცილი“. ძალიან სასურველია, რომ ჩვენს ძე-
კასის მხარეებშიც ვაზირდეს ჩვენ მრავალ
გეარ ხალხებში, გასაგონ ენაზე, ვაზეთები
და ჟურნალები. სხადია, რომ ვაზეთები და
ჟურნალები ძალიან შეეწეოდა განათლების
გაგრძელებასა. „ბაქოს შურცილი“ ამ შემ-
თხვევაში იქნება პირველი ვაზეთი თათრულს
ენაზე. აქამდინ ადგილობრივი აქაურ მრავალ
ენებში მართა ქართულ და სომხურ ენებზე
გამოდის ვაზეთები და ჟურნალები.

„მოსკოვის შუყებები“ ამბობენ, რომ ღი-
ლის მთავრის ჩვენის ნამესტნიკის გამგეობაში
არის დანიშნული საკუთარი ფული არაბული
ულაყი ცხენების სასყიდლოთა, რომ აქაური
ცხენის ჯინში გაკეთდეს.

თავიზიდან ტელეგრაფმა გეაცნობებს,
რომ რუსის ელჩის შუამდგომლობით შაჰმა
ნება მისცა სპარსეთიდან პური გამოიტანონ
მრევნისაკენ, მაგრამ თავიზის გუბერნატორი
ამაზე წინააღმდეგობას.

„ძაქასის“ ტელეგრაფმა ბუდაურიდან გეა-
ცნობებს, რომ მარტის 20 დიდი თოვლი მო-
ვიდა და მოდისა, და ბევრდ-მწვანედაც
(მუდგორაზე) ორი ზეაფი ჩამოვიდა.

მარტის 19 თვილის მოვიდა ანგლის
ელჩი ალისონი, რომელიც სპარსეთში შაჰის
კარზეა გაგზავნილი.

პეტერბურის და მოსკოვის ვაზეთები გეა-
ცნობენ, რომ დამტკიცებულა სახელმწიფო
რჩევის აზრი თბილისის სამოსამართლოს პა-
ლატის წევრის მომატებაზე.

თვილისს უფლის მარშალი აცხადებს, რომ
მებატონეებმა მეტადრი მცირე მამულიანებმა
წარადგინონ მარტის 29-მდის უფლის ნაჩა-
ნიკისაგან მოწმობა თავის ქონებითის უფლე-
ბისა. ამ ვადის შემდეგ უფლის სათავად-აზნა-
ურო კრებაში აღარ მიიღებენ მოწმობასა.
ამასთანავე განუცხადებს თვილისს უფლის
თავად-აზნაურობას, რომ შეიკრიბნენ უკანას-
კნელ კრებაში ამ თვის 29-სა, დილის ოერთ-
მეტს საათზე, უფლის მარშალთან —საქვრის
კაზარმების პირდაპირ, პაპოვის სახლებში. ამა-
ვე კრებაში მცირე მამულიან მებატონეებმა
უნდა ამოიჩინონ თავიანთ რწმუნებულნი გუ-
ბერნიის სათავად-აზნაურო კენჭში დასასწ-
რებლათა.

„მდესის შუყებში“ სწერენ, რომ ნოვო-
როსისაში წელს სამხრეთის რუსეთის ლენო-
ვების გამოფენას აპირებენო. ამ გამოფენაში
სხვათა შორის იქნებოდა იქაურ პირიბის ლეი-
ნოვებთ გარდა, აგრეთვე ღონის შახხების მი-
წიღან და ბესსარაბიღან. შეტველია, ჩვენი
მემამულეებიც მიიღებენ ამ გამოფენაში მო-
წილილობას. მართლათაც, ცუდი არ იქნება,
რომ ჩვენი კახური ქვეყანას გაეცნოთ...

პოლიტიკა.

ანგლია.

ანგლის პარლამენტი ამ ჟამად ირლანდი-
ის ბილს არჩევს. არც რადიკალები და არც
კონსერვატორები სრულებით კმაყოფილნი არ
არიან ამ ბილისა: რადიკალები, რომელთ
რიცხვში ურევიან წერილი მებატონეები და
ვაჭრები ამბობენ, რომ ეს ბილი სრულებით
ვერ სცელის და მაგდენათ ვერ აუშჯობესებს

სებს, რადგან არც გონება აქვს იმდენათ ვახ-
სნილი და იმდენი ცოდნაც არა მოუპოვებია.

შრუ-ქალაქის ქალს თუ ცოტათ გათხოვე-
ბა დაუგვიანდა, მაშინვე აჩემებს რასმე
და თავის სიყვარულს სულ იმაზედ აკ-
ლავს: ან კატა გაუჩნდება, ან ჩიტები, ან პა-
წაწა ძაღლები. — ამათთან სიყვარულობაში
იხარჯება იმისი ქორთა ძალა, მაშინ როდეს-
საც უკეთესი და უფრო საფუძელიანი განათ-
ლება რომ მიეღო, ან პატარაობიდან კარგ
გზაზე ყოფილიყო დაყენებული, იმას შეეძლო
დიდი სარგებლობა მიეცა თავის ქვეყნისთვის.
თუ ახალგაზდა ქალს მალე ეღირსა გათხო-
ვება, მაშინ ქმრის კაცისა და ტანცი-მანცე-
ბის მეტი აღარა აგონდება. ზონიერი საქ-
მის კეთება, ან იმის საფუძელიანათ განსჯა
რომ შეხედეს, გულთ მანც ხელს ვერ მოჰ-
კიდებს და მთქნარებით მთელს ოჯახს მოგე-
რის ძილს... — რასაკვირველია, ცხოვრებაში
ხომ სულ ტანცი-მანცები და მხიარულება არ
მოხერხდება; ამათ გარდა ქალს კიდევ ბევრი
დრო რჩება. მაშ რა უნდა უყოს ამ დანარ-
ჩენ დროს, რაზე მოიხმაროს, რომ არაფერზე
გულთ არ ეტანება? — მეტი რა ღონე აქვს,
ან უნდა მოსწიწდეს და ან მოჰკარება
დაიწყოს (начеть шплетничать). აი, იმის მი-
ზეზი, რომ შრუ-ქალაქში ასე ბევრი ქორები
და ენაობაა გახშირებული. ათასში იქნება ერთი
ქალი გამოვიდეს ძალიან ნიჭიერი და გონიერი,
რომელსაც მეტობა არ უნდა; ტყუილა-
ყოფნით რომ ცუდაობას არ მიეჩივოს, მოჰკი-

იროლანდის ფერმერების შევიწროებულს და
უიმედო მდგომარეობასა. კონსერვატორები
კი, რომელთაც შედგენენ იროლანდის და
თეთთან ანგლის ლორდები — მსხვილი მება-
ტონეები, იმათ წინააღმდეგ ამტკიცებენ, რომ
ბილი დადარბებს და დაღუპავს მემამუ-
ლეებსა და ერთობ ბევრ უფლებას ძღვეს
ფერმერებსა. შეშინებულა კი, როგორც
სხანს, ამ ორი მოწინააღმდეგე აზრის შუა
არის: ბილი არც უმიწა-წყლო ფერმერებს
გამადრებს ერთბაშათა და არც მსხვილ მე-
მამულე იროლანდიელ ლორდებს დაღუპავს.
რაც უნდა იყოს, ცოტათი მინც შეუშუბუ-
ქებს ცხოვრებას უმიწა-წყლო ადამიანებს, მით
რომ გაუადვილებს მიწის თავის საკუთრებათ
შეძენას; ის ძღვეს მუშა-ხალხს საშუალებას,
რომ თავის ოფლის ნაშრომით ცოტათი მა-
ინც თეთთანავე ისარგებლოს. კონსერვატორ-
მა ღიზრავლიმ შენიშნა რამდენიმე შეცდო-
მები ზღადატონის ბილში და ამის შემდეგ
უთხრა პალატას, რომ იროლანდის მიწა-წყლის
საქმე ისეთი შესანიშნავი და ყურადღების
ღირსია, რომ ამ საქმეში სიჩქარე არ შეგე-
შევნისო. „ამ საქმეში ჩვენ ისე უნდა მო-
ვიქცეთო, განაგრძო ღიზრავლიმ, რომ შემ-
დეგში იროლანდილებმა არ დაგვაყვედრონ და
არ დაგვძახონო. იმათ არ უნდა იფიქ-
რონ, რომ, ვითომ ჩვენი აზრით, ისინი არ
არიან ღირსნი თავისუფლების და სიმართლი-
სა“. ზღადატონმა ყველა მოწინააღმდეგეს
(ოპონენტებს) აგო პასუხი და დაპირდა, რომ
იმათ შენიშვნებსაც მიიღებს ყურადღებაში.
— ამ დროსვე ლონდონის მახლობლათ ერთ
მონდორზე შეიკრიბა რამდენიმე ათასი მუშა-
კაცი და ჰქონდათ მოლაპარაკება თავიანთ გა-
ჭირებულ მდგომარეობაზე. მომეტებული ნა-
წილი აქ შეკრებილი ხალხის იყენენ უმიწა-
წყლო და უსახლ-კარო მუშები, რომელთაც
ამას გარდა ვერც საშუაგო რამ მოენახათ
ლონდონში. პირველათ წამოდგა სიტყვის სა-
თქმელად ამაღლებულს ადგილზე მუშა ხალ-
ხის საყვარელი და გამოჩენილი მკვერ-მეტ-
ყელი (ორატორი) — ჯოჯოჯოჯო, რომ-
მელიც თეთთანაც უბრალო მუშა და ჩახჩუ-
ებული ხმით სთქვა, რომ ამ უკანასკნელს
სამ-ოთხ თვეში მე იმდენი ვილაპარაკე, რომ
სრულებით აღარა მაქვს ხმაო და ამის გამო

დებს ხელს ოჯახობას და ან სულ ოჯახობას,
ან ყმაწვილების გაღიარებას შესწირავს თავის
თავს! ბოლოს ცოტ-ცოტათ დარწმუნდება,
რომ ქალების დანიშნულება მართლაც შეი-
ლებს შობა ყოფილაო. — რათაო? — ძითხვე —
იმათაო, რომ ყველანი შეილებს შობის მეტს
არას აკეთებენო. ამნაირათ თუ ვიფიქროთ,
გამოვა, რომ კაცების დანიშნულებაც სმა-ქა-
მა უნდა იყოს, იმითომ რომ ყველანი სმენ
და ქამენ.

ამ გვართ ვადის დღე და წელიწადები: —
იბადებიან, იზდებიან, შეილებს შობენ და კე-
დებიან. შთამომავლობას კი უკეთესობა არ
ეტყობა და არა... — ამბობს ჟურნალის მწე-
რალი.

შუკრავათ გახლავართ უფ. მწერალი. მქვენ
შრუ-ქალაქში თუ ყოფილა მაგისტანა ცუ-
და ქალები, თორემ ჩვენმა ტფილისმა კი რა-
მოგახსენოთ. ჩვენს ქალაქში ვაზდობებიც და
მოწაფენიც ყველანი კარგათ განათლებულნი
არიან. აბა, შეხედეთ ტროტუარებზე, როდეს-
საც კარგი დარია. სულ ერთი ერთმანეთზე
უფრო განათლებული მანდილოსნები გამოე-
ფინებიან ხოლმე. რომ ნახოთ, იტყვით, ეს
პარიჟის კეკლუცები აქ ვინ მოაგროვია. შლა-
პიდგან დაწყებული მაღალქუსლებიან კოხ-
ტა პოლსაპეკებამდის სულ პარიჟის წესზედ
არიან აკენწლულნი. სიარული ხომ პარიჟე-
ლი აქვთ და პარიჟული. ზოგნი ფრანკულს
კილოზდაც ლაპარაკობენ და რადგან სამ-
შობლო ენაზედ ლაპარაკი გაუნათლებლო-
ბის ნიშანია, ამისთვის მერწმუნეთ, ერთ სიტ-

დღეს, ვისაც სურს, იმისთვის დამოთმობა სიტყვა-
პის შემდეგ ის ჩამოვიდა, ტყუილად
მის ნაცვლათ ავიდა წვედ-წყურე ქუშუ-კაც
შენნესი, რომელმაც დიდხანს ილაპარ-
კა მუშა-ხალხის უბედურს მდგომარეობაზე
იმ სახსრებზე, რომელნიც საჭირონი არ
ღარიბ-ღატაკების ცხოვრების გაუმჯობესე-
სათვის. „ჩვენში სიღარიბის მოსასპობლო
სხვათა შორის სთქვა შენნესიმ, აუცილებლ
საჭიროა, რომ ახლანდელი რიგი მიწის მფლ-
ბელობისა სრულებით შეიცვალოს. მაისხენ
იმ ლორდებმა, რომელთაც მთელი ღ
ბრიტანიის მიწები უჭირავთ ხელში, ის გა-
მოება, რომ შრანციაში დიდი რევოლუცი-
ნამდელი მიზეზი იყო ხალხის დამშევა და
ღარიბე. იმათ უნდა მიაქციონ ჯეროვანი
რადება უმიწა-წყლო ხალხის თხოვნასა
მოთხოვნილებას და დროზე დაქმყოფილ
იმათი სურვილი; თორემ შეიძლება ლორ-
ბის ნება-დაურთველათაც გადმოვიდეს ჩე-
ხელში მიწები, მაშინ ისინი ჩვენგან უბრა-
მადლობასაც ვერ მიიღებენ! მუშა-ხალხს,
საკვირველია, ძალიან მოეწონა ამისთანა
ტყუები ორატორისა; ის ტაშის კვირითა
„ბრაფოს“ ძახილით გაისტუმრეს ტრიბუნ-
გან. შემდეგ კრებამ დასდვა შემდეგი რ
რეზოლუცია (გადაწყვეტილობა) და კიდევ
იშალა: 1) „რადგან ზღადატონმა იროლან-
ის ბილის პალატაში შეტანის დროს თვის
ნა სთქვა, რომ — „ის ქვეყანა, რომლის კან-
ნები ავლებენ მოქალაქეებს სამშობლო
არასოდეს არ უნდა მოგლოადეს მოქალ-
ებისაგან ამ კანონების დამორჩილებასაო
ამის გამო კრება სთხოვს ამ მინისტრის
შესცვალოს ჩვენი ქვეყნის კანონები,
ხალხი არ მოკვდეს შიმშილით და იძულ-
ლი არ იყოს დაადოს თავის სამშობლო
ყანა და სხვაგან გადაესახლოს. 2) რადგან
წები უჭირავსთ ისეთ პირებთ, რომელნიც
ფერს არ აკეთებენ, — ამის გამო ისინი უ
ჩაბარდეს ხალხს; ახლანდელი მიწის პატრო-
ბი კი, ამის ნაცვლათ, რასაკვირველია, რ
ანათ დაქმყოფილებულნი უნდა იყვნენ.
ლანდელი უბედური და გაჭირებული მდ
მარეობა ხალხისა და უყოფნებლივ თხოულ
საკურნებელსა და ეს საკურნებელი იქნებ
რომ მოგვეცენ ჩვენში უმიწა-წყლო ხა

ყვასაც ვერ გაიგონებთ! ამ დღეებში
ჩემი კარგი ნაცნობი ქალიც მელაპარაკე
და, რასაკვირველია ფრანციულად, რადგან
განათლების რიგში ურევია?
— მითხარ, გეთყვაც, რასში არ მეტყ-
ვეროპული ქალობაო. ტანთსაცმელ
მიხგრამოხგრავში, თუ ლაპარაკში. არ
გეცეს, სიკვდილი, მე ისე პირშეკრული, უ
ზათოთ ვერ დაეჯდეს საზოგადოებაში, რ
გორც ჩვენ თავსაკრავებიან სოფლის ქალ
სჩვევითაო. მეხი კი დავეცი იმათ, რა უ
ნი ისინი არიანო! შენ გეთაყვანე, საზოგ
ებაში მთელი დღე რომ იყონ, ხმას ვერ
ალებინებთ!

— ლაპარაკი არის და ლაპარაკი. ხ
აზრით ტუტუტურს ლაპარაკს ისევე განუ
სჯობია — მეთქი.

— დუშკა, დუშკა, (თავის ქმარს დაუძახა)
ხე ამ თავხედს, რას ამბობს, ლაპარაკს
მება სჯობიანო. Какъ дерзко отвечатъ!...

и видно — семинаристы! fi done!...
აი, მკითხველო, თუ განათლებულნი არ
ან! არამც თუ მართა ლაპარაკში, არა,
სხვა რამეებშიაც... ამ ცოტა ხანში ქ
ქნევაც კი შემოიღეს ვეროპიულად. მრთ
მოსულს, რასაკვირველია, განათლებულს
ერთმა ჩვენმა კულის მოქნევით მახეც ღ
და შიგ ასეთი საკენკის გემო ანახა, რომ
წარისაგან ნიშანდურ ამოცხებულსაგით
ზოდა მთელი ორი კვირა... მოდი და გ
ლებულებს ნუ დაუძახებ ჩვენს ქალებს
ლალ შკოლაში ვაზდობს თვალები და

შედეგები ადგილები და ღონის ძიება

ადგილების შემუშავებისა.

შრანცია.

პარიჟი, 8 მარტს. ამ თვის 7 და 8

დღეებში პარიჟში იყო გაცხარებული

ოფიციალური კანდიდატობის თაობაზე

სამინისტროს წამდელი და დღევანდელი

სამინისტროს წამდელი და დღევანდელი

სამინისტროს წამდელი და დღევანდელი

სამინისტროს წამდელი და დღევანდელი

სამინისტროს წამდელი და დღევანდელი

სამინისტროს წამდელი და დღევანდელი

სამინისტროს წამდელი და დღევანდელი

სამინისტროს წამდელი და დღევანდელი

სამინისტროს წამდელი და დღევანდელი

სამინისტროს წამდელი და დღევანდელი

სამინისტროს წამდელი და დღევანდელი

სამინისტროს წამდელი და დღევანდელი

სამინისტროს წამდელი და დღევანდელი

სამინისტროს წამდელი და დღევანდელი

სამინისტროს წამდელი და დღევანდელი

სამინისტროს წამდელი და დღევანდელი

სამინისტროს წამდელი და დღევანდელი

სამინისტროს წამდელი და დღევანდელი

სამინისტროს წამდელი და დღევანდელი

სამინისტროს წამდელი და დღევანდელი

სამინისტროს წამდელი და დღევანდელი

სამინისტროს წამდელი და დღევანდელი

სამინისტროს წამდელი და დღევანდელი

სამინისტროს წამდელი და დღევანდელი

სამინისტროს წამდელი და დღევანდელი

სამინისტროს წამდელი და დღევანდელი

ვათ განაგროვოს. შრანცია დე ასსანიაკს მისცა

სახეი მლივიემ, რომელმაც სხვათა შორის

უთხრა შემდეგი: მე უარყოფთ ოფიციალურ

კანდიდატობას იმიტომ, რომ ბევრთად ვიცი,

რომ, დახმარების მაგივრად, იმას ენება მო-

აქვს დინანტიისა და მმართველობისათვის.

შრანცია დე ასსანიაკმა, თავის აზრის დასამ-

ტყობილათ, მომიყვანა მე მაგალითად ძაზი-

მირ პერიე; ამაზე აი რას ეტყვი: როდესაც

ძაზიმირ პერიე იყო სახელმწიფოს გამგე, მა-

შინ შრანციას აწუხებდა ერთობ მხურვალე

ლტოლვა თავისუფლებისადმი; ახლა ჩვენ

გვაეწიროვებს ერთი კაცის ხელში მომატებუ-

ლი უფლებების დაქვეა. ძაზიმირ პერიეს

უნდა დაემყარებინა შრანციაში წესიერება, ჩვენი

ვალის კი ის არის ახლა, რომ თავისუფლება

დაუბრუნოთ ერსა.

ჩვენ ვაცნობთ ამას წინეთ მკითხველებს, რომ

ნაპოლეონ მე III-ის მის წულმა პიერ ბონაპარტემ

მოკლა რევოლუციით ვაზ. „მარსელიზმს“ ერთი თ-

ნამშრომელთაგანი — მიქტორ ნუარი. ამ მკვლელობის

გამო მოხდა პარიჟში ამას წინეთ არეულობა ნუარის

დამარხვის დროს. ამ საქმეზე, რასაკვირველია, იმჟამად

გამოიძიება დანიშნეს. ახლა ფრანკულულ ვაზეთებში

სწორედ, რომ გამოიძიება ვაუთაგებია და გამაძულებ-

ბული აქტივ პიერ ბონაპარტეს ბრალდება: 1) წინეთ

განზრახვით მოკლა მიქტორ ნუარისა და 2) ჰქონია

აგრეთვე განზრახვა „მარსელიზმს“ მეორე თანამშრო-

მელის შორის შონვიელის მოკლისა, მაგრამ ეს გან-

ზრახვა, მისგან დამოუკიდებელი მიზეზებისგან, ვერ

მოუყვანია სისრულეშია. მამასადამე გამაძულებელი

აქტის მოთხოვნისათვის ამნაირი დანაშაულობისათვის

იტალია.

რომი, 10 მარტს. რომის მსოფლიო პრე-

ზაზე ამ ჟამად უმთავრესი ყურადღება მიქცე-

ულია პაპის შეუტოდებლობის დოღმატზე.

იტალიურ ვაზეთებში სწორედ, რომ ამ დოღ-

მატის მომხრებთ რიცხვი თანდათან მატულობ-

სო და მოწინააღმდეგენი კი ჰკლებულობენა;

10 მარტამდე 500-ზე მეტს კრების წევრს

მოუწერია ხელი, რომ თანახმა ვართ პაპის

შეუტოდებლობის დოღმატი დამტკიცდეს და

გამოცხადდესო. მაგრამ 18 მარტამდე, როცა

გარდაწყდება ეს საქმე, რომის მმართველო-

ბას იმედი აქვს, რომ ექვსას კაცამდე მეტი

მოაწერს ხელს და მაშინ ეს დოღმატი კიდევ

დამტკიცდება. ამ საქმის თაობაზე სხვა სა-

ხელმწიფოებმა, მაგ. პესტრამა და შრაცია

უკმაყოფილება განაცხადეს. ვაზეთებში იწე-

რებიან, რომ, თუ ეს დოღმატი დამტკიცდა

მსოფლიო პრეზაზე, მლივიე გამოიხიზობს ჩი-

ვიტა-მეკვიდრად ჯარს, რომელიც შრანციამ

დააყენა იქ რომის დასაცველათაო. უცხო ქვეყ-

ნების საქმეთა მინისტრს — ღარიუს სურს გაგ-

ზანდოს რომის მსოფლიო პრეზაზე შრანციის

წარმომადგენელი, რომელმაც უნდა განაც-

ხადოს იქ უკმაყოფილება პაპის შეუტოდებ-

ლობის დოღმატზე; ამნაირი წარმომადგენლე-

ბის გაგზავნას, Constitutionell — ის სიტყვით,

სხვა სახელმწიფოებშიც აპირებენ.

ისპანია.

მადრიდი, 11 მარტს. ისპანიაში მშვი-

დობიანობის დამკვიდრებას ჯერ კიდევ ბევრი

უკლია. შევლაზე უფრო აწუხებს ისპანიელებს

შეურაცხყოფდა გერცოგ მონპანსის; სხვათა

შორის ის ვაზეთებში მუდამ ლაშქარდგა და

ისპანისათვის მენებელ კაცად გამოჰქუცუნდა

მონპანსი და იმის ცოლ-შვილი. მონპანსის

დიდი ხანა უნდოდა გაეწუმებინა ისა, მაგრამ

თავის ნაცნობები და ნათესავები არ უშვებ-

დენ ლუელში გამოეთხოვებინა ბურბონი.

უკანასკნელ დროს ისინი შეიყარნენ მად-

რიდში; ბურბონმა დაბეჭდა ვაზეთებში წიგნი,

რომელიც მონპანსიემ თავის გამაუბრალოე-

ბელათ და შეურაცხყოფელათ დინახა და

ამისგან მოკიდევ გამოიხიზო ის საიდუმლოთ

ლუელში. ამ ლუელში მონპანსიემა და ბურ-

ბონმა სამჯერ ესროლეს ერთმანერთს, და

მესამეთ ბურბონს მოხედა ტყვია ყურის ძირ-

ში, რომელმაც ცოტა ხნის შემდეგ კიდევ

მოკლა.

ამერიკა.

ნიუ-იორკის ვაზეთებში დაბეჭდილია სან-

შრანსკოლდგან გამოგზავნილი ტელეგრაფმა,

რომელიც გვაცნობებს, რომ ამ ქალაქში მცხო-

ვრებ ირლანდიელებს განუზრახავთ ამერი-

კის შეერთებული შტატების პრეზიდენტის

თვის თხოვნის მიცემა და შუამდგომლობა იმ

საქმეში, რომ პოლიტიკური დანაშაულობის-

თვის დატუსაღებულ ირლანდიელებს ერთობ

სასტიკათ ეპყრობიან ანგლიის სატუსაღოებ-

შიო.

ტელეგრაფები

(თფილისში მიღებული)

პარიჟი, 23 მარტს. შრანციაში სამინისტ-

რო საეჭვო მდგომარეობაშია. ნაპოლეონს

შესხმა.

(ზოგიერგებს.)

პოი, დედანო, გძელ კუდსანო,

ძურობევა თქვენდა ფეხბილოსანო!

რაიქენოდა, რომ ძელთა დედო

შუბლიცა თქვენი გამოჰყოლოდათ.

მაშინ ჩვენც კაცი ქალების ტურებს

და იმთ გულ-მკერდს, დარგალებულებს,

მანაცვალბდით ჩვენს ვაჟკაცობას.

მათ შეგწირავდით გლახ-ჩვენ ცხოვრებას.

არ მოკლდნენდით აქამდის ცოცხლათ,

არც დაერბოდით შესარცხვენელად.

ნათლებული მანდილოსნები, ანუ უკეთ ვიქ-

ეთა „დამები“ და „მადმუაზნელები“.

სწავლასა აქვს ძირი მწარე, კენწიროში გატკილ-

დების...

ჯერ უნდა მოგახსენოთ, რომ როგორც

ტფილისის დიდქალაქობას შემწვენის, ისე ბეე-

რი სასწავლებელნიც არიან იქ. მართს ამ მა-

ლალ სასწავლებელში მეც თქვენი უმოჩნი-

ლესი მონა შემთხვევით მივედი და თქვენი

მტერი, რაც მე იქ დამემართა. ჩემი თავი ცო-

ტა რამ მეცნიერი მეგონა, მაგრამ მალე

კლასის შეგირდებმა სულ გააბათილეს ჩემი

სწავლა. ასეთ-ასეთი კითხვები მომეყარეს,

დავთვალე ვაშტერებულსავეთ და თვალ გადმო-

კარკლული ყურს ვუგდემდი იმათ მეცნიე-

რებას.

— თქვენ ლოლიკა იცით? — მართი ქალი

მკითხავს.

მაი, ჩემს სიძაბუნეს! — არა-მეთქი.

— თქვენ ჰსინოლოგია იცით? — მეორე

მკითხავს.

წავხდი კაკალი კაცი! — არა, არ ვიცი.

— თქვენ პედაგოგია იცით? — მესამე მკი-

თხავს.

აქ სულ გავშტერდი და ველარაფერი ვერ

ეუთხარა.

დავთვალე ვაშტერებულსავეთ და თვალ გადმო-

კარკლული ყურს ვუგდემდი იმათ მეცნიე-

რებას.

— თქვენ ლოლიკა იცით? — მართი ქალი

მკითხავს.

მაი, ჩემს სიძაბუნეს! — არა-მეთქი.

— თქვენ ჰსინოლოგია იცით? — მეორე

მკითხავს.

წავხდი კაკალი კაცი! — არა, არ ვიცი.

— თქვენ პედაგოგია იცით? — მესამე მკი-

თხავს.

აქ სულ გავშტერდი და ველარაფერი ვერ

ეუთხარა.

— თქვა და ციბრუტივით დატრიალდა.

მე ვკითხე, თქვენ რომელი ბუნების ბძან-

დებით.

— მე... მე... სანგინიკური ბუნებისა, სან-

გინიკური... ჰა, ჰა, ჰა, — გადახიზარეს

ერთმა წყება ქალებმა და ისევ ხტამა დაიწყეს.

— მითხარით, რა არის სული — მეთქი, —

როცა შეენიშნე, რომ ის ჰსინოლოგიას სუ-

ლის თვისებათა განილვას ეძახოდა.

— სული არის განყენებითი სხვა (отвле-

ченное понятие). — მიპასუხა.

— არ მესმის, კარგათ ამხსენით — მეთქი.

— სული არი... სული... სული... (დაფიქრდა

ში. ხალხში გამოჩენილი პირები ბევრი იყენენ, დედაცავე აგრეთვე. უნდა ვთქვათ, რომ ესაა ბრალდებულნი, რადგანაც ერთი არის აქაური გამოჩენილი მდიდრის ნათესავი; მგორვე თავადის შვილი.

სამართლის წარმოება დაიწყო 11 საათზე; შემოიყვანეს ბრალდებულები და ერთი ჯანდარმებს შუა ჩასვეს, მგორვე პოლიციის აფიცრთან. თავმჯდომარის კითხვაზე პირველმა ბრალდებულმა უპასუხა, რომ ის არის ქალაქის მუშის მცხოვრებელი ასატურ ანანიევი; მგორვე უპასუხა რომ ის არის გუბერნსკი სეკრეტარი თავადი შორგი ანდრონიკაშვილი. შემდეგ ჰკითხეს აგრეთვე მოწმეებსა და დაუცევებელ იქმნენ. ბრალსა და დებულებას შემდეგ:

1869 წ. კათათვის 6-სა დილისათვის საათის ნახევარზე, პოლიციის აფიცრმა ლოლაძემ დაიჭირა ბარეთუბნის მეიდანზე შუშაში მცხოვრებელი ანანიევი, იმ დროს, რომ ყალბი ასიგნაციები აქვს. პოლიციაში გახსნიეს დროს ნახეს, რომ ანანიევს ზედა ჰქონდა 364 ყალბი ასიგნაციის ბილეთები, 543 მანეთისა. ანანიევს რომ ჰკითხეს, პირველათ აჩვენა, რომ ეს ფულები ვაჭრობაში ემოგვინოდა და ყალბია, თუ არა, არ ვიცო; მერე თქვა, რომ ეს ფული მისცა შექანახავთ უცხო ქვეყნებში მბილისში მცხოვრებელმა, რიუბერსმა, რომელთანაც ერთათ იყო სამზღვარ გარეთ და რომლისათვისაც ისეხა 8,000 ფრანკი 2,510 მანეთამდის; მენციაში შეხვდა მსმალეთის სომეხს აქიმიანს. წასვლის მიწევი სამზღვარს გარეთ იმითი ახსნა, რომ ლაპარაკი იყო მდიდარი და გამოჩენილ ქალის თხოვნაზე იმის დისწულის, აღმჯანოვისაგან. მბილისს დაბრუნების შემდეგ რიუბერსმა წინადადება მისცა ყალბ ბილეთების ყიდვისათვის.

რიუბერსმა აჩვენა, რომ ანანიევმა იმას მძანდო ყალბი ფულების ყიდვა და ამისთვის იმასთან ერთათ სამზღვარ გარეთ გაემგზავრა; წასვლის წინათ რიუბერსმა აცნობა პოლიციასა და დაბრუნების შემდეგ შეატყობინა, როცა ანანიევს გადასცემს ბილეთებსა.

აქიმიანსაც პირველათ აჩვენა, რომ ანანიევმა იმას მისცა მენციაში თხოვნილი თუმანი ყალბი ფულის საყიდლოთა, შემდეგ ამ ჩვენებაზე ური სთქვა. ანანიევს, რომ უნდა სტოლოდა, რომ იმის ნაქონი ფულები ყალბია, ეს იმითი მტკიცდება, რომ როდესაც ლოლაძემ დაიჭირა, ანანიევი ეწინააღმდეგებოდა და ხალხში მიმალვას აპირებდა და შემდეგ სამოც თუმანს აძლევდა ლოლაძეს, ოლოც ვაგზა.

ამ ნიშნების ძალით ანანიევს ბრალი ედებოდა ორს დანაშაულობაში: 1) იმაში რომ რიუბერსსა და აქიმიანს აგულიანებდა სამზღვარ გარეთიდა ყალბი ფულის შემოტანასა და 2) იმაში რომ მ. ცალინგობდა ყალბი ფულის გასაღებასა.

თავად ანდრონიკაშვილზე წაკითხულ იქმნა საკუთარი ბრალსაღებო აქტი, რომლითაც იმას ბრალი ედებოდა იმაში, რომ იცოდა ყალბი ფულის შემოტანა და არ შეატყობინა პოლიციას. ბრალდებულმა ეყარება რიუბერსის ჩვენებაზე, რომ ანდრონიკაშვილისას მივიდა ანანიევითურთ, უკანა კიბით, ლაპარაკი ჰქონდა ბილეთების მოტანაზე, რომლისათვისაც შეუძლია სამი ათასი თუმანი მიიღოს; ამასთან ანდრონიკაშვილმა შენიშნა, რომ ის ხუთასი თუმანი ძვირათ ეყიდო. რიუბერსის მოსვლა ანდრონიკაშვილისას ანანიევმაც აღიარა. ანდრონიკაშვილის დანაშაულობის ნიშნებათ არის აქტი, შედგენილი იმ პირობებზე, რომელიც გვერდით ოთახში იყენენ, საცა რიუბერსთან ანანიევი მოვიდა და ელაპარაკებოდა; ეს ლაპარაკი გაგონილი ჰქონდათ ამ პირთა:

რიუბერსი. ანდრონიკაშვილი ჯავრობს განა და აღარ მივწყობენ, რადგანაც ფულების მოტანა დაუფიანა?

ანანიევი. იმას რას დასდევ, მართლმე მცნობდა.

რიუბერსი, შულის პატრონი ვინ არის: თქვენა, თუ ანდრონიკაშვილი?

ანანიევი. ნახევარი ჩემია, ნახევარი ანდრონიკაშვილისა.

თავადმა ანდრონიკაშვილმა თავისი გაცნობა რიუბერსთან ახსნა იმითი, რომ შოთში გავიცანიო (მანამდის არ ვიცნობდიო) და ჩემი ოთახი დაუთმე სასტუმროში, — რიუბერსი მოვიდა მბილისს ჩემთან ამის მადლობის გადასახდელათაო. პინქა 66.

ბრალდებულების და მოწმეების გამოკითხვას ისამი საათი მოუწია; შემდეგ 6 საათზე ორი საათის განმავლობაში იყო ბასი ორს ადვოკატსა და პროკურორს შუა. კითხვების დადების და ხანგძლივის ღოდინის შემდეგ წაკითხულ იქმნა ქვე მოხსენებული გარდაწყვეტილება: აღიარებულ იქმნა რა ასატურ ანანიევი დანაშაულებით მცადინეობაში, რომ მისაგან განზრახ მოპოებული ყალბი კრედიტის ბილეთები, თუმცა არ იცის იმის გამკეთებელი, — მიეცემა წოდების ყოველსავე უფლების მოსპობასა და სიმბირში დასახლებლად ექსპრობობასა არა ძალიან და შორებულ ადგილებში; ბრალდების შესახებ რიუბერსის და აქიმიანის შეგულიანებაზე სამზღვარ გარეთიდა ყალბი ბილეთების შემოტანისათვის, სამართალმა გაამართლა. თავადი ანდრონიკაშვილი, ბრალდების შესახებ, რომ იცოდა ანანიევის ყიდვა სამზღვარ გარეთ ყალბი ბილეთებისა და რიუბერსის მოტანა რუსეთში და მთავრობას არ აცოდინა, ამაზე სამართალმა გაამართლა.

სხვა და სხვა ამბავი.

სახალხო განათლების მინისტრმა წარუდგინა ამ თვის შუაში იმპერატორს შრანციის მასწავლებლების დებუტატია, რომელმაც მიარფა ნაპოლონს, პარიჟის უკანასკნელი გამოფენის დროს მოჭრილი, მედალი, 1867 წ. გამოფენაზე 10,000 მასწავლებელი იყო შეყრილი პარიჟში და იმათ მოაჭრევენ ეს მედალი ნაპოლონის მისართმევათ. ამ დებუტატიაში სხვათა შორის ერთი დიურუი — აღრენდელი მინისტრი სახალხო განათლებისა; პირველათ ერთმა დებუტატთანა უთხრა რამდენიმე სიტყვა იმპერატორს, რომელმაც ამის შემდეგ სთქვა ქვემოთყვანილი სიტყვები: „მე ძალიან კარგათ ვცი — როგორც გულსმოდგინებით ზრუნავენ მასწავლებლებში ჩვენი ქვეყნის კეთილდღეობისათვის; მე ვიცი აგრეთვე — რა დიდი პატივის ცემის ღირსნი არიან ისინი ამისთვის. ბარდევით ჩემ მაგიერ იმათ, ვინც თქვენ გამოგზავნათ, რომ მე ვაფასებ იმათ შრომასა. უთხრათ იმათ, რომ მისცენ ხალხს პატრიოტული, ზნეობითი და კეთილ-გონიერი განათლება!“ ამის შემდეგ, როცა იმპერატორმა შეიტყო სახალხო განათლების მინისტრისაგან, რომ შრანციში 45,000 მასწავლებელი ითვლება, იმან სთქვა: „მომოცი ათასი მასწავლებელი მთელ ჯარს შეადგენს! ეს არის მშვიდობიანობის და განათლების დამაყარებელი შრანციის ჯარი!“

ლონდონის საზოგადოებაში ბევრს ლაპარაკობენ ამ კამად ერთი ქალის — სახელად მორაუნტის პროცესზე. აი, რაში მდგომარეობს ეს საქმე: მშობიარობის შემდეგ ეს ქალი შეიშალა ჰკუდიან და ამ ნაირს მდგომარეობაში გაუტყდა ქმარს, რომ ამა და ამ დროს გილატეო; ის ბევრს ვილატებს აბრალდება თავის შეცდომილებას და სხვათა შორის უტლის პრინციც დაასახელა. მამრამ ეს შეშლილობაში ნათქვამი ამბავი ქვეშაობით მიიღო, იმ წამსვე იჩილა სასამართლოში და ითხოვა ცოლს გამაშორეთო; მაგრამ სასამართლო ექიმების დამოწმებით დარწმუნდა, რომ ქალი, როცა გამტყდარა, სრული ჰკუთის არ ყოფილა და ამიტომ ურჩია ქმარს, რომ გაყარს — უაქიმე შენ ცოლს — ის სჯობიაო.

მართი ფრანკული გახეთის სიტყვით, პარიჟში გასაოცარი რამ ყურნალის გამოცემას აპირებენ თურმე; ყურნალს ეტყევა სახელად „ცოცხალი ყურნალი“. ამასა დაახლოვდნ სხვა ყურნალებს შუა განსხვავების იქნება, რომ ის არ დაიბეჭდება რედაქცია დაიპირავენს რამდენსამე კარგი მესხიერების პატრონ პირებს და მთელი ყურნალის სტატიებს დაყოფს ისე, რომ ერთმა ამ პირთაგანმა ერთი სტატია დასწავლოს ზეპირათ, მგორვე მგორვე და სხვ.; მაგ. ერთს ეწეება მინდობილი, ვსთქვათ, პოლიტიკა, მგორვე — შინაგანი ამბები, მესამეს — ფელეტონი. ამრიგათ, მთელი ყურნალის სტატიების ზეპირათ მცოდნე პირები ისაგან უსდგებენ ერთი ნომერი „ცოცხალი ყურნალისა“. ამისთანა ნომერი გაიგზავნება პარიჟის ქუჩებში, აგრეთვე შრანციის სხვა ქალაქებშიც და, საცა კი ხალხი შეიკრებება, თითოეული ამ პირთაგანს თავის განმარტებულს სტატიას წაკითხავს. ხელ-მოსწერი ფასი ამ ყურნალისა ძალიან იაფი იქნება იმათთვის, ვინც ქუჩებში და ბულვარებში მოინდომებს ყურნალის გაცნობას; მაგრამ, ვინც საკუთრათ შინ დაიბარებს ნომრებს, იმათთვის კი ძალიან ძვირათ ეღირება. მანსაკუთრებთ გამოსადევი იქნება ამნარი ყურნალი, თუ მართლა შესრულდა, ბრმებისათვის და იმათთვის, ვინც წერა-კითხვა არ იცის.

მართი მუშაკის ცოლმა ანგლიში შობა ერთად ხუთი შვილი. ანგლის კოროლემ გაუგზავნა ამ ქალს საჩუქრათ შვილი გირვანქა სტერლინგი (45 მან.). მამუთებში სწერენ, რომ ეს მესამე შვილსობა არის ამ ქალის; ამას წინათ იმას ორჯელ დაუბადნა კიდევ და თითოეული სამსამი შვილი; ასე რომ მხოლოდ სამს შვილისობაში იმას თერთმეტი შვილი ჰყოლივია, და ყველანი ცოცხლნი და ჯანმთელნი არიან თურმე. — დლოცა ღმერთმა, კარგი მოღმის დედა-კაცი ყოფილი!

პეტერბურლის ქალაქის პოლიციამ გამოსცა ანგარიში თავის მოქმედებისა 1868 წელს. ამ ანგარიშიდან ხჩანს, რომ შარშანწინდელი წლის განმავლობაში პოლიციას დაუჭერია პეტერბურელში

უწყსობების მოხდენისათვის — 7001 კაცი. ლოთები — — — — 32,217. მლახაკები — — — — 9,338. მაწანწალა გოგოები — — — 2,647. პოლიციის წინააღმდეგობისათვის — 482.

ამ წელს მოხდა — 5 მკვლელობა, 16 კაცი დაიჭირეს ცეცხლის წაკიდებისათვის, 35 ყალბი ბილეთების კეთებისათვის. პოლიციამ დაიჭირა სულ ამ წელს — 8,369 კაცი, რომელნიც გარყულნი იყვნენ სისხლის სამართლის საქმეში; 9,709 კაცი დაიჭირეს უსაქმრთ თრეცისათვის და ბილეთის უქონლობისათვის.

ბუნებითი სიკვდილით ამ წლის განმავლობაში მოკვდა — 367 კაცი, სიმთვრალისაგან — 139; გაუფრთხილებლობისაგან — 60; 65 კაცი თაფი მოიკლა; 32 კაცი წყლიდან ამოიღეს დამჩევალი.

რუსეთის რკინის გზების შემოსავალი. „სალამოს მანეთში“ გამოცხადებულია ორი წლის ანგარიში რუსეთის რკინის გზების შემოსავლისა, რომლიდანაც მოგვეყვას რამდენიმე საინტერესო ცნობები. სულ რუსეთში 1868 წ. — 26 რკინის გზა იყო დამზადებული; ამათ რიცხვში 2 მმართველობას ეკუთვნის და 24 კერძო საზოგადოებების არიან. 1868 წ. 1 იანვრიდან 1 დეკემბრამდე ამ 26 რკინის გზით, რომელიც შეადგენს სულ 6,849 ვერსს, გადაუყვანიათ ერთი ქალაქიდან მეორემდე 8,200,701 პასაჟირი და 347,660,640 ფუთი სხვა და სხვა საქონელი გადაუტანიათ. 1869 წელს ორივეს რიცხვი მომატებულა: 11,390,00 პასაჟირი და საქონელი 520,000,000 ამ მომატებისა თანავე, რასაკერეველია, რკინის გზებს შემოსავალიც მოემატათ: 1868 წ. თერთმეტი თვის განმავლობაში შემოსავალი იყო — 45,962,840 მან. და 1869 წ. 59,507,880 მან. შევლავთ მომატებული შემოსავალი ჰქონდა ნიკოლაევის რკინის გზას (პეტერბურდიდან მოსკოვამდე); იმის ერთი ვერსის შემოსავალი — 1869 წ. იყო თითქმის — 26,000 მან.

სიმაღრა

(„ძალიან ხანგრძლივად ხანგრძლივად...“) ძალაქელი ბიჭი ვაჭარს... სწორეთ ერთის შეხედით გაუფრთხილდა ვარდსა... არ გვერდოსთ, ბიჭებო, ჰგავდეს თქვენსა... და ჩემი საყვარელი უცხო რამე არ იყოს!... ამა! ჩემი ლამაზი, რა კარგი გულის არი, შეყვარარ და მეც მიყვარს, სიყვარულიც ეს... არც ხელი აქვს, არც ფეხი არც შავ-შავი თვალი... არც თვალი ძუძუ-მკრალი, არც ლოკაზე ხალო... მაგრამ ცოცხლათ მისი ვარ, მას არ გავებუტ... მოგვეცემო ხელს დავიკრავ, მასვე ჩავფეხუტებო... ამა! ჩემი ლამაზი, რა კარგი გულის არი, შეყვარარ და მეც მიყვარს, სიყვარულიც ეს... თუ სხვაგან მე მივდივარ, გული ძვრებს და... მე მხოლოდ ის მაწულებს, საყვარელი დამჩრება... ეს ჩემი გული მსხვერპლად მისთვის არ მეშურს... თუ კი ჩემს ტურფას რამეთ გამოადგება... ამა! ჩემი ლამაზი, რა კარგი გულის არი, შეყვარარ და მეც მიყვარს, სიყვარულიც ეს არი... ის მაპურებს, ის მარჩენს და ის მეღვრისებ... ამისთანა ლამაზი, ვის არ შეეყვარება?... დილით მწვანე ხავერდით, ფეხ ქვეშ დამეფრ... წყარას წყალს მომატმევეს, მოხვეყას მეპირეთა... ამა! ჩემი ლამაზი, რა კარგი გულის არი, შეყვარარ და მეც მიყვარს, სიყვარულიც ეს არი... ეს ჩემი საყვარელი უცხო ნუ გმჩვენებთ, თუ არ გიყვარსთ არ ვიცი, თორე თქვენც გვეყოლებ... ის კარგი გულის არი, ყველას მოგვეფრებთ, მამ თქვენი თავი მხვერპლათ მისთვის ნუ გეშურებ... ამა! ჩემი ლამაზი რა კარგი გულის არი, შეყვარარ და გიყვარდესთ, სიყვარულიც ეს არი... 8. შალადი დელი, 1870 წ. 17 მარტს. თვლისში. ჩემს სანებაროს. მოქმედი ტყვეთა ვგდოვარ, მიბრძვი, მაგრათ შებოქვლი, შენ მოგებრძვი, ვერ დაწვეუტე ამირანის ჯაჭვი სხვილი. შენდა სტრვოთ თუ ვაჭირულს გული მერჩის, ხელი აღარ, მითხარ, ჩემო ნეტარებავ, დამეხხვე, ნეტამც სად ხარ? მთლათ მომწვევტა ცხარე ბრძოლამ, სინდლისგან თვალთ მაკლდება, მხნე ხმა ჩემი, შემზარავი, დღეს არს კენსა და ვაგბა, და რამდენიც გეტანები, ბარს მეხვევა ბნელი შევე, სად ხარ, ჩემო ნეტარებავ? დამეხხვე, გამაზნევე. თუ იმედი არა მქონდეს, რომ როდისმე შეგეყვებო, უშენობით ვერ ვაგვლებ და... თვეს მოვიკლამ, გვეყვებო: ამ სიციცხლეს სჯობს სიკვდილი. თუ ვიცოცხლო — გავდე ცოცხლს! სად ხარ, ჩემო ნეტარებავ, რათ არ მამევენ ცხოვრების ხმას? ... იკმარიე შეწირული, ისინვე ხმა ვაგვისა, დამობრწყინდი, ნეტარებავ, მოგვეც სხივი ცხოვრებისა. ზურაბ მთენიძე. ისყიდება თვლისში ალადათოვის და... თიანჯიანის წიგნის მალაზიებში: საქართველოს ისტორია, თიემურაზ ბატონიშვილისა დაბეჭდილი პეტერბურს, 1848 წ. 18 1/2 ბაზი, 8% შასი ერთი მანეთი.